

แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Guidelines for Driving Sustainable Tourism Policy

อนุวัฒน์ ชมภูปัญญา,
บุญฤทธิ์ สโมสร, เอกลักษณ์ บดีรัฐ,
สุจิตตรา เกี้ยวสกุลชัย, ปรัชญาณี ศรีจอมขวัญ และ โชติ บดีรัฐ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

**Anuwat Chompoopanya,
Bunyarit Samosorn, Ekkaluk Bordeerat,
Suchittra Kiewsakunchai, Prashyanee Srichomkwan and Chot Bodeerat**
Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail : aof01012531@gmail.com

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงคุณภาพ ทั้งคุณภาพการดำรงชีวิตของชุมชน คุณภาพของประสบการณ์นักท่องเที่ยว และคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงความต่อเนื่องในการจัดการท่องเที่ยว และเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความสมดุลระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยว กับการบริการ หรือทรัพยากรการท่องเที่ยว และศักยภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยว ดังนั้นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงมีขอบเขตของการส่งเสริม การท่องเที่ยวจะอย่างยั่งยืนอยู่ได้ ต้องมีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจได้โดยไม่เสื่อมคลาย มีกิจกรรมการบริการทางการท่องเที่ยวให้มีผลกำไรตอบแทน มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการ และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรมน้อยที่สุด

การขับเคลื่อนนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้เกิดความสำเร็จต้องประกอบด้วยความสามารถในการใช้บริการของนักท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางเข้ามาใช้บริการท่องเที่ยว การเข้าถึงของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งความสามารถในการรับรองนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต้องพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องและเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การขับเคลื่อนนโยบาย; การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

* วันที่รับบทความ : 22 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่แก้ไขบทความ 14 มีนาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 15 มีนาคม 2567

Received: February 22, 2024; Revised: March 14, 2024; Accepted: March 15, 2024

Abstract

Sustainability is tourism that has quality, including quality of life, quality of community, quality of experience and quality of environment and culture. It is tourism that is still a continuation of tourism that is considered tourism and It is tourism that takes into account the balance between the needs of tourists and the services or tourism resources and the potential of those involved in tourism management. Therefore, sustainable tourism has scope for promotion. Tourism will be sustainable. It must have tourists visiting regularly. There are tourism resources that continually attract the attention. There are tourism service activities that generate profits in return. There are improvements and changes to the service and has minimal impact on the natural environment, society, and culture.

Driving a successful sustainable tourism policy must include the ability of tourists to use the services. Convenience of traveling and using travel services, access to tourist attractions including the ability to entertain tourists. In addition, the development of tourist attractions must develop tourism activities that are consistent with and suitable for tourist attractions to meet the needs of tourists.

Keywords: Policy driving; Sustainable tourism

บทนำ

ประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวอันเนื่องมาจากเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมประเพณีที่สวยงาม ซึ่งก่อให้เกิดเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวให้ผู้คนเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ที่ได้รับความนิยมทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นอย่างมากซึ่งความนิยมนี้จึงเป็นผลดีแก่ประเทศในหลายด้าน เช่น การสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ การเผยแพร่ชื่อเสียงของประเทศ ความภูมิใจในประเทศประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของตน เป็นต้น โดยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีอัตราในการขยายตัวค่อนข้างสูง การท่องเที่ยวจึงกลายเป็นรายได้ที่สำคัญอันดับหนึ่งที่สามารถสร้างเม็ดเงินจำนวนมากเข้าสู่ประเทศประกอบกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องธุรกิจหลายประเภททำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทที่สำคัญ และเป็นเครื่องมือในการตอบสนองนโยบายการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศซึ่งการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทยส่วนหนึ่งมาจากการสนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐเนื่องจากรัฐบาลได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวจึงมีการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นับตั้งแต่ฉบับที่ 4 เป็นต้นมา (ทักษิณ ปิลาวสน์ และคณะ, 2556)

โดยประเด็นการท่องเที่ยวของประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลกจึงจำเป็นต้องพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบ เพื่อมุ่งเน้นไปยังนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ การสร้างความหลากหลายของการท่องเที่ยว ให้เป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพสูง และรักษาจุดเด่นของประเทศด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย รวมถึงการให้คุณค่ากับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ การกำหนดเป้าหมายของ

การพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะ 20 ปี ระยะแรกจึงให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง การวางรากฐานด้านการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นในเรื่องของมาตรฐาน และคุณภาพในระดับสากลจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด รวมถึงสร้างความเชื่อมั่นในเรื่องความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว การบังคับใช้กฎหมายให้มีความปลอดภัย และไม่ให้นักท่องเที่ยวถูกเอารัดเอาเปรียบ ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, ม.ป.ป.)

โดยแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570) ที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงจากทุกรูปแบบ และพร้อมจะพัฒนาเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืนจากการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน โดยมุ่งส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ พัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวให้มีความทันสมัยที่อาศัยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม เพื่อยกระดับบุคลากรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทของการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากการฟื้นตัวจากสถานการณ์ของโรคโควิด – 19 รวมถึงการให้ความสำคัญกับการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อย่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคท้องถิ่น และภาคประชาชน โดยมีคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ และเขตพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนและพัฒนาการท่องเที่ยวของไทย เพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินงานในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่เป้าหมายได้อย่างแท้จริง (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2566)

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบกระบวนการของแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่เหมาะสมกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยอาศัยการบูรณาการจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกันในการขับเคลื่อนนโยบายการท่องเที่ยว ซึ่งต้องให้ความสำคัญใน 3 มิติได้แก่ มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติสิ่งแวดล้อม โดยการให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเศรษฐกิจท่องเที่ยวคุณค่าสูง การพัฒนาให้เกิดสังคมและชุมชนท่องเที่ยวคุณค่าสูง การต่อยอดคุณค่าให้กับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จนนำไปสู่รูปแบบของแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สถานการณ์อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย

การท่องเที่ยวของประเทศไทยต้องเผชิญปัจจัยความท้าทาย ทั้งสถานการณ์โรคโควิด-19 จึงทำให้การท่องเที่ยวต้องชะลอการเติบโต สถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่ไม่มีเสถียรภาพ รวมถึงนักท่องเที่ยวระมัดระวังการใช้จ่าย จึงส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว อันได้แก่ ธุรกิจสถานที่ท่องเที่ยว ธุรกิจสถานที่พักผ่อน ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจการขนส่งโดยสาร ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ธุรกิจร้านขายของที่ระลึก และธุรกิจบริการกีฬาและนันทนาการ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, ม.ป.ป.)

แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงควรได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่จะส่งผลให้เกิดความสำเร็จนั้น ต้องประกอบด้วยความสามารถในการใช้บริการของนักท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางเข้ามาใช้บริการท่องเที่ยว และการเข้าถึงของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งความสามารถในการรับรองนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต้องพัฒนากิจกรรม การท่องเที่ยวให้สอดคล้อง และมีความเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว (ปรัชญา บุญเดช, 2561)

จากสถานการณ์ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบัน การท่องเที่ยวของไทยยังมีปัญหาหลักในด้านการกระจุกตัว ความไม่เชื่อมโยงของโครงสร้างพื้นฐานและระบบคมนาคม การใช้เทคโนโลยี การมีภูมิคุ้มกันที่ต่ำ กฎระเบียบมาตรฐาน และการเติบโตที่ยังยืดยาว ดังนั้น การจะพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยจะต้องมีจุดมุ่งหมายให้การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงอย่างยั่งยืน และสมบูรณ์ มีการพึ่งพานักท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้น สามารถรับมือกับความเสี่ยง หรือวิกฤตต่างๆ ที่มีผลกระทบ รวมไปถึงการมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมได้ดี

การเป็นเศรษฐกิจท่องเที่ยวคุณค่าสูง

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วยธุรกิจบริการหลายประเภท ซึ่งในแต่ละธุรกิจมีจุดมุ่งหมาย กระบวนการให้บริการเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่ต้องนำเสนอสินค้าและบริการที่มีความแตกต่างกับสินค้าโดยทั่วไป เพราะมูลค่าสินค้าทางการท่องเที่ยวไม่สามารถจับต้องได้ก่อนตัดสินใจซื้อ การบริการที่มีคุณภาพจึงเป็นปัจจัยสำคัญของการแข่งขันในธุรกิจ ที่เรียกว่า การส่งมอบบริการ ที่ผู้ให้บริการควรตระหนัก และเข้าใจถึงความต้องการของผู้ใช้บริการที่หวังจะได้รับจากสินค้าหรือบริการนั้นๆ เป็นการส่งมอบเพื่อสร้างความประทับใจในคุณภาพของการบริการ จึงมีความสำคัญต่อความคาดหวังจากการใช้บริการว่าเหมือนหรือแตกต่างอย่างไรจากความคาดหวังที่ตั้งไว้ที่จะได้รับบริการ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่ความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในสิ่งนั้น จึงจะสามารถยกระดับเป็นท่องเที่ยวคุณค่าสูง โดยสามารถศึกษาได้จากแนวคิด SERVQUAL MODEL โดยมีตัวชี้วัด ดังนี้ Zeithaml, Parasuraman and Berry, (1990 อ้างถึงใน จุติมา บุญมี และสุธิรา ปานแก้ว, 2560)

1. ลักษณะทางกายภาพ (Tangible) คือ การบริการที่สามารถจับต้องได้เป็นรูปธรรม เช่น วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ อาคารสถานที่ บุคคล สิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน พนักงานพูดจาไพเราะ ใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส และสามารถให้ข้อมูลที่นักท่องเที่ยวต้องการได้อย่างน่าพึงพอใจ

2. ความน่าเชื่อถือ (Reliability) คือ การบริการที่ไว้วางใจได้ ถูกต้องแม่นยำ เช่น การบริการที่รวดเร็วในการลงทะเบียนห้องพัก ดังนั้น การบริการของพนักงาน ต้องมีการบริการที่รวดเร็วเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เข้าพัก แต่ในขณะเดียวกันหากเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความล่าช้า พนักงานควรสามารถแจ้งข้อมูลเหตุขัดข้องได้ว่าเกิดอะไรขึ้น หรือพนักงานสามารถทำให้ผู้เข้าพักเกิดความพึงพอใจสูงสุดและกลับมาใช้บริการซ้ำ

3. การตอบสนองต่อลูกค้า (Responsiveness) คือ พนักงานมีความพร้อมที่จะให้บริการสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้ทันที เช่น การแสดงความพร้อมในการให้บริการอยู่เสมอด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม

4. ความมั่นใจได้ (Assurance) คือ พนักงานให้บริการด้วยความรู้ความชำนาญ พร้อมแก้ไขปัญหาลูกค้า เช่น เมื่อผู้เข้าพักเกิดกรณีฉุกเฉินพนักงานโรงแรมต้องรีบให้ความช่วยเหลือทันที หากเกินความสามารถที่พนักงานจะช่วยเหลือได้ จะต้องรีบดำเนินการแจ้งเหตุฉุกเฉินได้ทันที

5. การเข้าถึงจิตใจ (Empathy) คือ ความสามารถในการดูแลเอาใจใส่ลูกค้าตามความต้องการที่แตกต่างของลูกค้าแต่ละคน เพื่อสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า และดึงดูดลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำ

องค์ประกอบที่ดีของแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสมในการรองรับนักท่องเที่ยว และเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวที่ดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

Viken, & Granås, 2016 : Rivera, Croes, & Lee, 2016 : Henderson (2017 อ้างถึงใน พิชญพร ศรีบุญเรือง และฉลองศรี พิมลสมพงศ์, 2564) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีองค์ประกอบที่ดีที่เหมาะสมในการรองรับนักท่องเที่ยว ดังนี้

1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) มีความสะดวกสบายที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปถึงแหล่งท่องเที่ยวได้รวดเร็วปลอดภัย

2) สิ่งดึงดูดใจในแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) แหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงามมีเสน่ห์เฉพาะตัว

3) สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ (Amenities) สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

4) นโยบายของรัฐในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (Government Tourism Policy) แนวทางการวางแผนการจัดการ และการดำเนินงานฟื้นฟู พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ความต้องการของผู้ใช้บริการ หรือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวโดยเฉพาะสำหรับการท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการ เพื่อส่งมอบบริการต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ที่มีความคาดหวัง หรือมีความต้องการที่จะได้รับความประทับใจ และการบริการเหมาะสมตามความต้องการนั้น โดยองค์กรที่เกี่ยวข้อง

กับธุรกิจการท่องเที่ยว จึงต้องมีระบบ และมีมาตรฐานที่สามารถควบคุมการปฏิบัติงานได้ จะช่วยให้องค์กรสามารถควบคุมการปฏิบัติงานและป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยสามารถนำหลักการด้านคุณภาพด้านการท่องเที่ยวและองค์ประกอบที่ดีของแหล่งท่องเที่ยวนี้ไปปรับใช้กับการบริการด้านการท่องเที่ยวในทุกรูปแบบกิจกรรม

การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว

ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง เนื่องด้วยการพัฒนาต่างเครื่องมือการสื่อสารที่ทันสมัยเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต จึงทำให้เทคโนโลยีดิจิทัลจึงมีบทบาทต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเนื่องด้วยบริการผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้ดีกว่าในอดีต ทำให้สามารถได้รับข้อมูลที่ชัดเจน ซึ่งส่งผลทำให้เกิดความพอใจต่อนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ธุรกิจด้านการท่องเที่ยวที่สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่จะทำให้ยกระดับการให้บริการได้ดี

จึงต้องมีการอาศัยเทคโนโลยีมาพัฒนางานบริการด้านการท่องเที่ยวให้ไปสู่ระบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวแบบครบวงจร ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงบริการภาครัฐ และเอกชนที่หลากหลายได้ด้วยตนเองผ่านช่องทางออนไลน์ โดยนักท่องเที่ยวสามารถค้นหาข้อมูลเพื่อการวางแผนท่องเที่ยว เช่น ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ข้อมูลที่พัก ร้านอาหาร การเดินทาง มีการเชื่อมโยงข้อมูลการเดินทาง เพื่อยกระดับประสบการณ์นักท่องเที่ยวตลอดการเดินทาง ตั้งแต่การบอกเส้นทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ จนถึงการแนะนำกิจกรรมและสิ่งที่น่าสนใจในบริเวณใกล้เคียง รวมถึงช่องทางออนไลน์ที่นักท่องเที่ยวสามารถ ยื่นขอวีซ่า ชำระเงิน และรับการอนุมัติผ่านทางเว็บไซต์ ก่อนเดินทางมาประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561)

พัฒนาเดช อาสาสรรพกิจ (2559) กล่าวว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากเดิมที่เคยพึ่งพาอาศัยบริษัทที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เปลี่ยนเป็นติดต่อเรื่องต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยวด้วยตนเองมากขึ้น นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติจำนวนมากเลือกโรงแรมที่พักจากข้อมูลที่มีการเผยแพร่กันทางอินเทอร์เน็ต

วุฒิเวช เวชชบุษกร (2559) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันต้องการความเรียบง่าย ไม่ยุ่งยาก เน้นความสะดวกสบาย รวมถึงความน่าเชื่อถือ ในการจองโปรแกรมท่องเที่ยวต่าง ๆ ผ่านช่องทางออนไลน์และโทรศัพท์มือถือ และต้องการความปลอดภัยในการทำธุรกรรมการเงินผ่านระบบออนไลน์

นเรศ เหล่าพรรณราย (2560) กล่าวว่า แนวโน้มของการตลาดดิจิทัลยุคปัจจุบันการตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) ปัจจุบันได้มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่องซึ่งความก้าวหน้าในการวางกลยุทธ์การปรับตัวของแบรนด์และองค์กรต่าง ๆ ในช่วงที่ผ่านมา ได้มีการสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในการทำตลาดดิจิทัล ซึ่งมีแนวโน้ม 3 แนวทาง ดังนี้

1) เกิดการผสมผสานระหว่างสื่อดั้งเดิมและสื่อออนไลน์ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ ได้รับความนิยมลดน้อยลง ซึ่งต่างไปจากสื่อออนไลน์ที่กำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้สื่อดั้งเดิมมีการปรับตัว ด้วยการนำสื่อออนไลน์มาเพิ่มประสิทธิภาพให้การโฆษณา เช่น รายการโทรทัศน์มีการถ่ายทอดสดผ่านสื่อออนไลน์ รายการวิทยุที่สามารถรับฟังผ่านสื่อออนไลน์ เป็นต้น

2) การพัฒนาซอฟต์แวร์สู่ฮาร์ดแวร์ การตลาดดิจิทัลในอดีตมุ่งเน้นการใช้งานผ่านเว็บไซต์ และโซเชียลมีเดียต่างๆ ที่เป็นซอฟต์แวร์ ซึ่งในปัจจุบันการตลาดดิจิทัลเริ่มมีการใช้ฮาร์ดแวร์เพิ่มมากขึ้น เช่น เทคโนโลยี (VR) ซึ่งจะต้องใช้แว่นวีอาร์ในการเข้าชม เพื่อสร้างความแปลกใหม่ให้กับการตลาดดิจิทัลมากขึ้น

3) การสร้างคอนเทนต์ เช่น เกมโปเกมอน โก ที่ไม่จำเป็นต้องอยู่กับหน้าจอโทรศัพท์เพียงอย่างเดียว แต่สามารถออกไปข้างนอกสถานที่หรือนอกจอโทรศัพท์ โดยมีแบรนด์สินค้าหรือบริการจำนวนมากเข้าร่วมการตลาดกับเกมนี้

จากพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน พบว่านักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่สูงขึ้นในการเลือกโรงแรมที่พักด้วยตนเอง เน้นความเรียบง่าย สะดวกสบาย ไม่ยุ่งยากในการจองโปรแกรมท่องเที่ยว รวมไปถึงด้านความปลอดภัยในการทำธุรกรรมผ่านระบบออนไลน์ โดยนักท่องเที่ยวในปัจจุบันมักได้รับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวจากการสืบค้นผ่านการแนะนำของเพื่อนนักท่องเที่ยวด้วยกัน ผ่านทางโซเชียลมีเดียในรูปแบบเผยแพร่ประสบการณ์ ภาพถ่ายตามแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม และเรื่องราวการท่องเที่ยวของตนเองผ่านทางโซเชียลมีเดีย ดังนั้นการท่องเที่ยวในประเทศไทยจึงต้องให้ความสำคัญด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และระบบอินเทอร์เน็ต โดยเป็นเครื่องมือสนับสนุนในการพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวไทย ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในจุดหมายหลักในการท่องเที่ยวของผู้คนทั่วโลก มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม มีโรงแรมที่พักทันสมัยได้มาตรฐาน มีการให้บริการที่ดี ส่งผลให้มีรายได้จากการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเมืองรองและชุมชนคุณค่าสูง

แผนการพัฒนการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2566 – 2570) กล่าวว่า การพัฒนาให้เกิดขึ้นสังคมและชุมชนท่องเที่ยวคุณค่าสูง (High Value Society) โดยมีแนวทางการพัฒนา เช่น การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และชุมชน เพื่อต่อยอดอัตลักษณ์ความเป็นไทยการกระจายความเจริญทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างทั่วถึงทั้งประเทศ การพัฒนาให้ประเทศไทยสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี การลดการท่องเที่ยวตามฤดูกาล เป็นต้น (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2566)

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายเรื่องการปรับปรุงดูแลแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถเป็นเครื่องมือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางมิติด้านสังคม ที่จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาทางกายภาพที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยว มีความยั่งยืน สะดวก ปลอดภัย มีเอกลักษณ์ โดยเน้นการเดินทางท่องเที่ยวในเมืองรองมากยิ่งขึ้น และประชาชนส่วนใหญ่

ในพื้นที่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ทั้งนี้ ยังมีนโยบายการท่องเที่ยว เป็นเครื่องมือเสริมสร้าง และยกระดับเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นจากการกระจายรายได้สู่ชุมชน โดยมีมาตรการ 3 ประการ ได้แก่ 1) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเข้าสู่เมืองรอง 2) ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนที่แทรกอยู่ในเมืองหลัก และ 3) เชื่อมโยงชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว จึงทำให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จึงนำแนวนโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อสร้างสรรคกิจกรรมและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถเป็นเครื่องมือในการลดการเหลื่อมล้ำ การทำให้เกิดการพัฒนาทางกายภาพที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเข้าถึง สะดวก ปลอดภัย ได้เอกลักษณ์ และมีความยั่งยืน
2. ส่งเสริมบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในด้านผลิตภัณฑ์และการท่องเที่ยว
3. กระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงตามยุทธศาสตร์แหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศ
4. เพิ่มการจับจ่ายใช้สอยภายในท้องถิ่น และเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนท่องเที่ยวเมืองรองทั่วประเทศ

จึงต้องอาศัยแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's Participation) ที่เข้ามามีบทบาท ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ที่มุ่งเน้นคนเป็นสำคัญมากกว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจ จึงเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาจากระดับบนลงล่าง (Top-down) มาเป็นระดับล่างขึ้นบน (Bottom-up) เพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ จนกระทั่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยังให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลจากภาครัฐ เอกชน ประชาชน และภาคการศึกษาในทุกพื้นที่ของประเทศ เป็นกลไกประชารัฐที่ร่วมพลังให้สามารถกำหนดเป้าหมายแนวทางการพัฒนารวมทั้งแผนงานโครงการสำคัญที่ตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างสอดคล้องกับภูมิสังคม (ธัญธาดา นันทินา, 2563)

โดยแนวคิดการมีส่วนร่วมดังกล่าวจึงมีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในด้านต่างๆ รวมไปถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

นิสกร ยินดีจันทร์ และคณะ (2564) แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วมสู่ชุมชนท่องเที่ยวที่ยั่งยืนประกอบด้วย 3 ปัจจัยดังนี้

1. พื้นที่ของชุมชน คือ ต้องคำนึงถึงบริบทพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยว อันประกอบด้วยทรัพยากรที่มีความหลากหลาย โดยมีแนวคิดในพัฒนาด้านต่างๆ ในชุมชน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชนต้องตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน โดยต้องอาศัยการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เริ่มตั้งแต่จิตสำนึกรักชุมชน การเรียนรู้ และพัฒนาทักษะ รวมถึงการวางแผนจัดการด้านการท่องเที่ยว และที่สำคัญต้องมีการกระจายรายได้สู่คนในชุมชนอย่าง

ทั่วถึง เพื่อดึงดูดให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทั้งนี้ชุมชนใดที่จะดำเนินการให้เป็นชุมชนท่องเที่ยววันนั้น ควรต้องได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการในการผลักดันให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยมีนักวิชาการที่มีองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว มาช่วยให้คำปรึกษาแนะนำ ร่วมกับคนในชุมชนในการวิเคราะห์บริบทของชุมชน เพื่อค้นหาศักยภาพของชุมชนผ่านกระบวนการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และนำผลการวิเคราะห์บริบทของชุมชนไปพัฒนาเพื่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน ที่สำคัญต้องให้คนในชุมชนสามารถดำเนินงานเองได้

2. การมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวของชุมชน คือ การพัฒนาทรัพยากรที่มีของชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยเริ่มจากการรวมตัวของกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน และผู้นำชุมชน และคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมวางแผน เพื่อค้นหาศักยภาพของชุมชนที่สามารถเป็นจุดเด่นของชุมชนโดยอาศัยนักวิชาการร่วมให้คำปรึกษา แนะนำกระบวนการต่างๆ เพื่อวิเคราะห์หาจุดเด่นในแต่ละด้านที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวชุมชน ที่สามารถดูแลรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมของชุมชนไม่ให้เสื่อมโทรม ทั้งนี้ชุมชนเองต้องมีส่วนร่วมในการจัดการเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน และเกิดผลกระทบต่อธรรมชาติให้น้อยที่สุดมีการจัดการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้คงอยู่ในสภาพที่ดีเสมอเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนที่ยั่งยืน

3. การพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวชุมชน คือ มีการดำเนินการในรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ตรงความต้องการของนักท่องเที่ยว จะต้องอาศัยความร่วมมือกันให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ โดยมีองค์ประกอบด้านศักยภาพ ดังนี้

3.1 สถานที่ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดความน่าสนใจ รวมถึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกในขั้นพื้นฐานต่างๆ เพื่อให้สามารถรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ มีการวางแผนจัดเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนที่ปลอดภัยโดยกำหนดจุดพักระหว่างเส้นทาง รวมไปถึงความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง มีบริการรับ-ส่ง นักท่องเที่ยวเพื่อเดินทางไปชุมชนท่องเที่ยวใกล้เคียง เพื่อให้เกิดเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างชุมชนด้วยกัน

3.2 ราคาค่าบริการ มีการกำหนดราคา โดยยึดถือให้เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่าย คือคนในชุมชนมีรายได้ที่เหมาะสมจากการท่องเที่ยว ส่วนนักท่องเที่ยวได้รับสินค้า และการบริการอย่างคุ้มค่าจากการมาท่องเที่ยว

3.3 ด้านการส่งเสริมการตลาด การสื่อสารด้านการประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยผ่านช่องทางการสื่อสารที่ทันสมัยที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้หลายช่องทางที่ง่ายต่อการเข้าถึง โดยการประชาสัมพันธ์นั้นต้องมีรูปแบบที่น่าสนใจเพื่อสื่อสารไปยังนักท่องเที่ยวให้มีความเข้าใจในบริบทของชุมชนในรูปแบบการท่องเที่ยวที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม และมีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมไปกับคนในชุมชนในการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ และอยากกลับมาเที่ยวซ้ำ

จากนโยบายภาครัฐเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวตามนโยบายที่รัฐบาล และให้ความสำคัญการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว รวมถึงการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งการส่งเสริมและพัฒนาดังกล่าวจำเป็นต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาจากสมาชิกภายในชุมชนจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และมีสิทธิ์ในการบริหารจัดการในทุกมิติร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากภาครัฐบาล ภาคเอกชน และหน่วยงานหรือองค์กรภาคประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปตามทิศทางที่เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจจึงส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าสู่เมืองรองและชุมชน อันเป็นการสร้างและการกระจายรายได้สู่เศรษฐกิจฐานรากมากขึ้นมีการส่งเสริมพัฒนาทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อเพิ่มคุณภาพการบริการ และความหลากหลายของสินค้า รวมถึงการบริการด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ของชุมชน และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อกระจายรายได้ในทุกภาคส่วน

การบริหารจัดการทุนทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

การส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนสามารถบริหารจัดการใช้ประโยชน์จากทุนทางทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมและประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อนำมาต่อยอดพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเพื่อแก้ปัญหาความยากจน และพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งในปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ดังนั้นหากชุมชนท้องถิ่นสามารถพัฒนาต่อยอดจากทรัพยากรในชุมชนที่มี มาใช้กับการท่องเที่ยวด้านต่างๆ ในชุมชนจะสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ย่อมจะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนประสบความสำเร็จ

จันทร์จิรา สุขบรรจง (2559) กล่าวว่า แนวคิดการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนมีองค์ประกอบอยู่ 6 องค์ประกอบ คือ

1. การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาสถานที่อันเป็นแหล่งที่น่าสนใจทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวพร้อมใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจ นักท่องเที่ยวเข้ามาเยือน มีการประเมินศักยภาพความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวด้วย

2. การพัฒนาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพเดิมหรือน่าสนใจกว่าเดิม โดยต้องมีมาตรการป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยว เช่น การติดตามประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่าง และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

3. การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาธุรกิจด้านการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวเพื่อสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจ และต้องมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

4. การพัฒนาตลาดท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพเข้ามาท่องเที่ยว โดยต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม และให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับความรู้ประสบการณ์จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นที่พอใจ

5. การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การสร้างโอกาสให้คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการท่องเที่ยวได้เอง และให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว จึงจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความรักสามัคคี และรักษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่ตลอดไป

6. การพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ สร้างจิตสำนึกให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมโดยผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนทุกฝ่ายให้ความรู้ปลูกฝังจิตสำนึกในการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ก็เป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่ใช้การบริหารจัดการทุนทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่ตระหนักถึงสำคัญของสิ่งแวดล้อม และธรรมชาติอย่างมีความรับผิดชอบต่อ มีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และมีการกระจายรายได้ในท้องถิ่นชุมชน องค์การการท่องเที่ยวโลก หรือ **The World Tourism Organization (2022)** กล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในทุกรูปแบบที่อาศัยแรงจูงใจหลัก คือ การให้นักท่องเที่ยวได้สังเกตและชื่นชมธรรมชาติ ตลอดจนวัฒนธรรมดั้งเดิมที่แพร่หลายในพื้นที่ธรรมชาตินั้น ๆ ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวก็ต้องสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนท้องถิ่นด้วย จากแนวความคิดดังกล่าว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นการท่องเที่ยวแบบทางเลือกที่นำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ถ้ายึดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับและการยินยอมให้ชุมชนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (ธนฤต แดงทองดี, 2565)

ดังนั้นการบริหารจัดการทุนทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยว นั้น ได้รับผลกระทบมาจากรูปแบบของการท่องเที่ยวได้เปลี่ยนแปลงไปจากการท่องเที่ยวที่เน้นปริมาณและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจเป็นหลัก แต่ขาดการตระหนักถึงผลเสียต่อระบบนิเวศ ทรัพยากรการท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม และสังคม วัฒนธรรม จะทำให้ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งแนวโน้มความนิยมของนักท่องเที่ยวสมัยใหม่ จะส่งผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทย ซึ่งต้องมีการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องต่อความต้องการและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีการรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้กลายเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว ที่มีคุณภาพและมีความพร้อมอย่างยิ่งในการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต ต่อไป

สรุป

การท่องเที่ยวเป็นความเคลื่อนไหวของนักท่องเที่ยวเพื่อเดินทางมาพักผ่อนหย่อนใจ และแสวงหาความบันเทิงเป็นหลัก เนื่องจากประเทศไทยเป็นอีกประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมประเพณีที่มีความสวยงาม จึงก่อให้เกิดการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวให้ผู้คนเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติโดยมีการแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการ และคุณภาพรวมถึงความสะดวกสบายจากแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งนี้การหาข้อมูลต่างๆ เบื้องต้นจึงต้องอาศัยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อแสวงหาข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเสียก่อน ที่นักท่องเที่ยวจะตัดสินใจเดินทางมา

โดยหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนจึงต้องมีการส่งเสริม และสนับสนุนการท่องเที่ยวของไทยรูปแบบต่าง ๆ โดยมุ่งการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดี และกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ อย่างไรก็ตาม ซึ่งการมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ต้องคำนึงถึง ปัจจัยเรื่องคุณภาพของสินค้า การบริการ และความปลอดภัย รวมถึงการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว สิ่งสำคัญที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวภายในประเทศไทย โดยเฉพาะการทำให้แหล่งท่องเที่ยวในเมืองหลักและเมืองรองทางการท่องเที่ยวของไทยมีเสน่ห์สวยงามมีคุณลักษณะทางกายภาพที่ดีมีคุณค่าสำหรับนักท่องเที่ยว จนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยเกิดความยั่งยืน จึงต้องมีการขับเคลื่อนนโยบายการท่องเที่ยว ใน 3 มิติได้แก่ มิติเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม และมิติสิ่งแวดล้อม

มิติด้านเศรษฐกิจ มีการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นเศรษฐกิจท่องเที่ยวคุณค่าสูง ต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวการบริการให้มีคุณภาพสูง โดยผู้ประกอบการต้องพัฒนาปรับปรุงสถานประกอบการ และการบริการในด้านต่างๆ ให้มีความหลากหลายรวมถึงการสร้างบริการที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ให้มีมาตรฐานสูงซึ่งทำให้ผู้ประกอบการด้านธุรกิจที่พัก และบริการ

สามารถสร้างราคาที่สูงขึ้น 2) นำเอาเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาปรับใช้ในการท่องเที่ยวเพื่อกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดด้วยการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อสื่อสาร และให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้าถึงได้ตลอดเวลา รวมถึงรูปแบบการนำเสนอให้มีความทันสมัย และน่าเชื่อถือ และ3) การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามา เน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อเป็นการเร่งฟื้นฟูรวมถึงพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว และบริการให้ได้มาตรฐาน การอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และต้องมุ่งเน้นการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่กิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว

มิติด้านสังคม มีการดำเนินการเพื่อพัฒนาให้เกิดสังคมและชุมชนท่องเที่ยวคุณค่าสูง ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) มีศักยภาพในการดึงดูดใจของการท่องเที่ยว ต้องมีแหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดความสนใจ หรือมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วัฒนธรรม ที่เป็นที่น่าสนใจและสามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว วิถีชีวิตและภูมิปัญญา ที่งดงามทางศิลปวัฒนธรรม มีเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่นชุมชนที่มีคุณค่า และมีความเฉพาะตัวสูง มีบริการเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ 2) มีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยว ต้องอาศัยตัวช่วยส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวสำคัญและมีการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสม เช่น ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาใช้เพื่อการจัดการ รวมไปถึงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น 3) มีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ต้องควบคุมดูแล การดำเนินงาน การจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่บนพื้นฐานการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน สร้างจิตสำนึกทั้งแก่นักท่องเที่ยวเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการและชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว และ4) มีลักษณะเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีการควบคุมจำนวนของนักท่องเที่ยวให้มีความสมดุลและเหมาะสมกับความสามารถในการรองรับของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวต่อจำนวนนักท่องเที่ยว

มิติสิ่งแวดล้อม มีการต่อยอดคุณค่าให้กับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องอาศัยหลักการท่องเที่ยวที่เน้นให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งต้องยึดหลักการ 3 ประการ ได้แก่ 1) มีลักษณะเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นที่คุณค่าหรือเอกลักษณ์ของทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ธรรมชาติ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์โบราณ และวัฒนธรรมที่โดดเด่นในพื้นที่ 2) มีลักษณะเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างประโยชน์ต่อชุมชนโดยเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการธุรกิจภาคเอกชน เพื่อบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การใช้ประโยชน์ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนท้องถิ่นให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจทั้งทางตรง และทางอ้อมแก่ชุมชนท้องถิ่น 3) มีลักษณะเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างผลกระทบทางลบน้อยที่สุด ซึ่งการท่องเที่ยวโดยทั่วไปที่เน้นปริมาณนักท่องเที่ยวมักมีการทำลายสิ่งแวดล้อมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวจึงต้องการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม ทั้งการจำกัดจำนวน

นักท่องเที่ยว การออกแบบกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ การสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวจะช่วยลดผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้นกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

การขับเคลื่อนนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นอีกหนึ่งนโยบายที่รัฐบาลให้ความสำคัญ เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงควรได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง โดยการขับเคลื่อนนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงต้องมีการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้มีลักษณะเป็น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นเศรษฐกิจท่องเที่ยวคุณค่าสูง การพัฒนาให้เกิดสังคมและชุมชนท่องเที่ยวคุณค่าสูง การต่อยอดคุณค่าให้กับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้พัฒนามาจากแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนว่าเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม สามารถตอบสนองความต้องการของ คนในชุมชนมีการปกป้องและรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณี และระบบนิเวศไว้ให้คนรุ่นหลัง มีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวให้มีความยั่งยืนและมีเอกลักษณ์ดั้งเดิม เพื่อให้มีนักท่องเที่ยวมาเยือนอย่างสม่ำเสมอ แม้จะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนำเสนอความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว และการอำนวยความสะดวกโดยอาศัยเทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้ตลอดให้บริการอยู่เสมอ มีผลกระทบที่ต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นน้อยที่สุด จึงสามารถคงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไว้ได้ มีการกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ และการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม โดยใช้ทรัพยากรที่มีคุณค่าอย่างชาญฉลาด และต้องรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติ และวัฒนธรรมไว้ให้นานที่สุดเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (ม.ป.ป.). แผนปฏิบัติการรายปี (พ.ศ. 2565). ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2567. แหล่งที่มา: https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/secretary/download/article/article_20220610151812.pdf.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570). ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2567. แหล่งที่มา: [secretary.mots.go.th/download/article/article_20230327145011 .pdf](https://secretary.mots.go.th/download/article/article_20230327145011.pdf).
- จันทร์จิรา สุขบรรจง. (2559). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง. ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- จุติมา บุญมี และสุธิรา ปานแก้ว. (2560). แนวคิดการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวโดยใช้หลักจิตใจให้บริการ (Service Mind) เพื่อคุณภาพการบริการและคุณภาพชีวิต. *The 4th International and 3rd National Conference "Environmental Friendly Tourism for Sustainable Development"*, 440-455.
- ทักษิณ ปิลวาสน์, บุญทัน ดอกไธสง, สอาด บรรเจิดฤทธิ์ และชาญชัย จิตรเหล้าอาพร. (2556). ยุทธศาสตร์การส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน (ภูเก็ต พังงา กระบี่). *วารสารวิชาการ คณะบริหารธุรกิจ RMUTT Global Business and Economics Review*. 8 (1), 86-87.
- ธัญรดา ดวงแก้ว, นันทิชา หาสนทร. (2563) การมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านไทรน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*. 6 (1), 43-44.
- ธนภุต แดงทองดี. (2565). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ (Ecotourism): การท่องเที่ยววิถีอนุรักษ์ ผสานคน กับธรรมชาติ เป็นหนึ่งเดียวกัน. มูลนิธิสืบนาเคเสถียร. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2567. แหล่งที่มา: <https://www.seub.or.th/blogging/knowledge/ecotourism/>
- นิสากร ยินดีจันทร์, ภูริพัฒน์ แก้วตาธวัฒนา และ สันดุสิตธิ์ บริวิงษ์ตระกูล. (2564). การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา เครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจันทบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*. 11 (1), 257-258.
- นเรศ เหล่าพรรณราย. (2560). แนวโน้ม Digital Marketing ปี 2017. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2567. แหล่งที่มา: <https://money.sanook.com/451083/>
- ปรีชญา บุญเดช. (2561). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวถ้ำเลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2567. แหล่งที่มา: <http://repository.nida.ac.th/handle/662723737/4468>.
- พัฒนเดช อาสาสรรพกิจ. (2559). ท่องเที่ยวยุคดิจิทัล. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2567. แหล่งที่มา: <http://www.komchadluek.net/news/economic/224484>.
- พิชญาวร ศรีบุญเรือง และฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2564). การพัฒนาคุณค่าแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวศักยภาพสูงในประเทศไทย. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*. 14 (1), 6.
- วุฒิเวช เวชชบุษกร. (2559). เทรนด์การท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2567. แหล่งที่มา: <https://th.linkedin.com/pulse/เทรนด์การท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล-wuthivet-vetchabutsakorn>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). การท่องเที่ยวไทยในยุคดิจิทัล. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2567. แหล่งที่มา: https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=51776&filename=index